

Az éghajlatváltozás kockázata: tudomány és politika (Előszó)

Az emberi tevékenységből eredő hatások elérték azt a mértékét, hogy már a földi környezet állapotának alapvető változását idézhetik elő. Korábban veszélybe sodortuk – a múlt század közepe óta előállított szintetikus gázokkal – az élővilágot a Nap káros ibolyántúli sugaraitól védő magas légköri ózonréteget, hozzájárulunk növény- és állatfajok – a természetes folyamatokat jelentősen meghaladó ütemű – pusztulásához, a fosszilis tüzelőanyagok felhasználása következtében a szén-dioxid légköri mennyiségének növelésével erősítjük a földi éghajlat gyökeres megváltozásának kockázatát. E folyamathoz több más emberi tevékenység és más üvegházhatású gázok kibocsátása is hozzájárul.

Ez utóbbi veszélyre régen felhívták a figyelmet a tudomány képviselői – azután, amikor az emberiség újkori történelmében egy sajátos „karbonkor”, azaz a jórészt kőszénre, kőolajra, földgázra mint energiahordozókra is alapozott nagyszabású gazdasági fellendülés megkezdődött. E „karbonkorral” azonban együtt járt egy „karbonkór”: a fosszilis tüzelőanyagok elégetésével – a természetes eredetű kibocsátások mellett – mind több szén-dioxid került a légkörbe és ott felhalmozódott. Ma már mintegy harmadával több a gáz légköri mennyisége, mint az ipari forradalom időszakában. Ma már mintegy harmadával több a gáz légköri mennyisége, mint az ipari forradalom időszakában. Ma már mintegy harmadával több a gáz légköri mennyisége, mint az ipari forradalom időszakában.

E folyamatok, a lehetséges hatásaik és a válaszlépések tudományos elemzésének, feltárásának elősegítésére alakították meg az Éghajlat-változási Kormányközi Testületet. E testület tehát hivatalosan nem független tudósok szervezete és nem kutatásokat

folytató szervezet. Feladata elsősorban a tudomány eredményeinek összegzése (szintetizálása) és ezáltal a politikai döntéshozók számára – a vizsgált globális környezeti kockázattal kapcsolatban – tudományosan megalapozott útmutatás arra vonatkozóan, hogy mi várható és mit lehet tenni.

Az éghajlatváltozás kockázatát értékelő jelentéseket a tudós közösségek készítik elő, majd azokat a világ országaiból érkező kormánydelegációk fogadják el, s e döntésekhez teljes egyetértés szükséges. Ehhez tehát nemcsak az egyes tudományos műhelyek eredményeinek összevetése, hanem az eltérő helyzetű és érdekű államokat képviselő kormányzati delegációk közötti érdekegyeztetés is elkerülhetetlen. De éppen ez alapozta meg a jelentések elismertségét, s ezáltal lett e Testület „híd” az éghajlatváltozás kockázatát vizsgáló számos tudományágot képviselő sok ezer tudós és a politikai döntéshozók között.

A Testület Első Értékelő Jelentését követően kezdődtek meg – ENSZ-közgyűlési határozat alapján – az Éghajlat-változási keretegyezmény tárgyalásai, s a második jelentés után véglegesítették a kormányzati delegációk a Kiotói Jegyzőkönyvet. E megállapodásokkal elismerték, hogy növekszik a globális éghajlatváltozás kockázata, és az mind nagyobb veszélyt jelent a földi környezetre és a társadalmakra. E kockázat csökkentésére pedig – az elővigyázatosság jegyében – sürgős lépésekre van szükség a nemzetközi együttműködés keretében és nemzeti szinten.

A „karbonkór” lappang, s mivel rendkívül bonyolult rendszerről – a földi környezetről – van szó, a tudósok minden eddigi erőfeszítése ellenére még mindig nagy a tudományos bizonytalanság arra vonatkozóan, hogy a légkör összetételében végbemenő változások mikor, milyen következményekkel járhatnak. E folyamatok és a következmények jobb megértése, az ismeretek közreadása tehát elsőrendű feladat: ezt szolgálja az Éghajlat-változási Kormányközi Testület tevékenysége, s ehhez járulnak hozzá az e kötetben közreadott írások szerzői.

Faragó Tibor
(Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium)
a Kormányközi Testület hazai képviselője,
a Keretegyezmény tudományos testületének első elnöke